

Ecologische beoordeling bestemmingsplan-wijziging van een landbouwperceel bij De Falom

Opdrachtgever	Projectbureau de Centrale As
Referentie	Heijden, E. van der 2017. Ecologische beoordeling bestemmingsplan-wijziging van een landbouwperceel bij De Falom. A&W-rapport 2433 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	2947fal
Status	Definitief
Datum	21 december 2017
Projectleider	E. van der Heijden
Autorisatie	R.J. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
 2. Situatieschets en plannen
 3. Gebiedsbescherming en beoordeling
 4. Soortbescherming en beoordeling
 5. Conclusies
- Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2, 9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto 1 - Overzicht van het plangebied (Foto: A&W, december 2017).

1. Inleiding

De Provincie Fryslân is voornemens om in het kader van een perceelruil de bestemming van een agrarisch perceel te wijzigen van 'Natuur' naar 'Agrarisch gebruik'. Onderzoek in de vorm van een ecologische quickscan is nodig om te bepalen hoe de bestemmingsplanwijziging zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft o.a. de Wet natuurbescherming en de regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland (in Fryslân de Ecologische Hoofdstructuur genoemd), Weidevogelkerngebieden en Ganzenfoerageergebieden. De Provincie Fryslân heeft Altenburg & Wymenga opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is op 20 december 2017 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd. Tijdens dit veldbezoek is gelet op de (mogelijkheden voor) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets en plannen

Het perceel is gelegen langs de Falomsterfeart, op een afstand van 800 m ten oosten van het dorp De Falom (gemeente Dantumadeel, zie voor locatie figuur 1). In de huidige situatie gaat het om een intensief beheerd grasland dat doorsneden is door een aantal greppels (zie foto 1). Het plangebied grenst aan de noordzijde aan een perceel met intensief beheerd grasland. Aan de oostzijde ligt een uit agrarisch beheer genomen grasland, wat reeds in zekere mate is verruigd. Langs de westzijde grenst het gebied aan een brede sloot met steile oevers. Deze sloot wordt regelmatig geschoond. Ten zuiden van het plangebied ligt de Falomster Feart.

De Provincie Fryslân is voornemens om de bestemming van het perceel te wijzigen van 'Natuur' naar 'Agrarisch'. Op dit moment wordt het perceel intensief agrarisch gebruikt. Dit gebruik zal ook na de bestemmingsplanwijziging worden voortgezet. Hierbij is er geen sprake van een verandering van het grondwaterpeil.

Figuur 1 - Ligging van het perceel waar de bestemming 'natuur' moet worden gewijzigd in de bestemming 'agrarisch' (bron: projectbureau de Centrale As).

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming (Natura 2000) of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland (NNN)/ Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan. Uit de kaartgegevens over wettelijk beschermde gebieden blijkt dat het plangebied geen deel uitmaakt van het NNN, Natura 2000-gebieden of andere gebieden die zijn beschermd vanwege hun natuurwaarden. Een aantal van dergelijke gebieden ligt wel in de omgeving van het plangebied. Hieronder wordt nagegaan of de bestemmingsplanwijziging negatieve effecten veroorzaakt op de beschermde natuurwaarden in deze gebieden.

Natura 2000-gebieden

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de 'Groote Wielen'. Dit gebied ligt op circa 10 kilometer afstand van het plangebied. Enkele aangewezen soorten, zoals ganzensoorten en Smient slapen in het Natura 2000-gebied 'Groote Wielen' en foerageren op agrarische percelen buiten de grenzen van dit gebied. De voor het gebied aangewezen Meervleermuis heeft zijn verblijfplaats in gebouwen buiten het Natura 2000-gebied en foerageert boven het open water van de Groote Wielen. De route van verblijfplaats naar foerageergebied volgt lijnvormige landschapselementen, zoals boomsingels en waterlopen. Volgens de externe werking van de Natuurbeschermingswet zijn bovengenoemde vogelsoorten en Meervleermuis ook beschermd buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

Ganzen en smienten

Het plangebied is vanwege de ligging in een besloten landschap ongeschikt als foerageergebied voor bovengenoemde herbivore watervogels. Deze watervogels mijden deze besloten landschappen grotendeels. Negatieve effecten op ganzen en smienten zijn daarom niet aan de orde.

Meervleermuis

Het is niet uitgesloten dat de oever van de Falomsterfeart ter hoogte van het plangebied wordt gebruikt als vliegroute door de Meervleermuis. Het huidige agrarisch gebruik wordt voortgezet. Bij dit agrarische gebruik blijven de oevers van de Falomsterfeart behouden. Ook is er geen sprake van het gebruik van lichtbronnen. Om deze reden worden er geen effecten verwacht op eventuele vliegroutes van Meervleermuizen.

Conclusie Voortoets

Op basis van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de bestemmingsplanwijziging geen (significant) negatieve effecten veroorzaakt ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in de (wijde) omgeving van het plangebied.

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied grenst aan de oostzijde aan een perceel dat onderdeel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur. Het gaat hier om een perceel met het beheertype 'Moeras'. Hier zijn met name vogelwaarden te verwachten. Het plangebied zal ook in de toekomst intensief agrarisch worden gebruikt. Hierbij is er geen sprake van aanpassing van het waterpeil in de sloten en het grondwaterpeil. Hydrologische effecten op de aangrenzende EHS-percelen treden daarom niet op. Het perceel wordt in de huidige situatie intensief bemest. Dit zal ook in de toekomst zo blijven. Een verandering van de slootvegetatie en/of de aangrenzende vegetatie in de EHS, door toenemende eutrofiering, treedt daarom niet op. Verder is het niet de bedoeling dat het plangebied wordt beplant met bomen en struiken. Daarom zal ook de openheid van het landschap behouden blijven.

Op basis van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat het voornemen niet leidt tot een aantasting van de wezenlijk waarden van de EHS. Er zijn daarom geen knelpunten met het beschermingsregime van de EHS zoals vastgelegd in de Verordening Romte.

Overige gebiedsbescherming

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen percelen die aangewezen zijn als weidevogelkansgebied en/of ganzenfoerageergebied. Er zijn daarom geen negatieve effecten te verwachten op deze gebieden als gevolg van het voornemen.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Fryslân hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

Het plangebied bestaat uit een intensief beheerd grasland. Om deze reden zijn er beperkte mogelijkheden voor soorten die beschermd zijn volgens de Wnb. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Planten

Het plangebied bestaat uit intensief beheerd grasland en is daarom ongeschikt voor wettelijk beschermde plantensoorten en plantensoorten van de Rode lijst. Deze worden hier daarom niet verwacht. De bestemmingsplanwijziging leidt daarom niet tot een knelpunt met de Wnb ten aanzien van planten.

4.2 Ongewervelden

De sloten langs het plangebied worden frequent geschoond. Ook wordt het perceel bemest, zodat de sloten in zekere mate zijn geëutrofeerd. Om deze redenen worden er in de sloten geen wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten verwacht, zoals Gestreepte waterroofkever, Platte schijfhoren en Groene glazenmaker. Ook in de toekomstige situatie zal het gebied worden bemest. Een verandering van de waterkwaliteit van de aangrenzende sloten als gevolg van een toenemende eutrofiering is daarom niet aan de orde. Er worden als gevolg van de bestemmingsplanwijziging daarom geen negatieve effecten verwacht op ongewervelde diersoorten. Het voornemen leidt niet tot een knelpunt met de Wnb ten aanzien van ongewervelden.

4.3 Vissen

De sloten langs het perceel worden intensief beheerd en zijn daarom ongeschikt voor wettelijk beschermde vissensoorten, zoals Grote modderkruiper en Kwabaal. De bestemmingsplanwijziging veroorzaakt daarom geen negatieve effecten op deze soorten. Er is geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vissen.

In de sloten kunnen wel algemene visensoorten aanwezig zijn. Omdat het agrarisch beheer van het perceel en het beheer van de sloten niet wordt gewijzigd, zijn er geen negatieve effecten te verwachten op niet beschermde visensoorten. Er is daarom geen knelpunt met de Zorgplicht ten aanzien van vissen.

4.4 Amfibieën

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

In het nabijgelegen natuurgebied Houtwiel komt de Heikikker voor (NDFF, Van Delft *et al.* 2016). Het is niet uitgesloten dat in het deel van de EHS ten oosten van het plangebied de soort aanwezig is. Het plangebied zelf en de aangrenzende sloten worden intensief agrarisch gebruikt en zijn daarom niet geschikt als voortplantingsplaats en foerageergebied voor de Heikikker. Om deze redenen kan de aanwezigheid van de soort in het plangebied worden uitgesloten. Er zijn als gevolg van de bestemmingsplanwijziging daarom geen negatieve effecten te verwachten op de Heikikker. Het voornemen leidt niet tot een knelpunt met de Wnb ten aanzien van Heikikker.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb

Het plangebied en de aangrenzende sloten kunnen mogelijk deel uitmaken van het leefgebied van enkele amfibieën die vallen onder artikel 3.10 van de Wnb, zoals Bruine kikker, Gewone pad, Meerkikker, Bastaardkikker en Kleine watersalamander pad (NDFF, Van Delft *et al.* 2016). Voor deze soorten geldt dat door de Provinciale Staten van de provincie Fryslân vrijstelling is verleend.

Amfibieënsoorten die vallen onder artikel 3.10 Wnb en waarvoor geen vrijstelling geldt, komen niet in het plangebied voor.

Conclusie

De bestemmingsplanwijziging veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën.

4.5 Reptielen

In en rond het plangebied komen geen reptielen voor. De bestemmingsplanwijziging leidt daarom niet tot een knelpunt met de Wnb ten aanzien van reptielen.

4.6 Vogels

Broedvogels algemeen

Het plangebied bestaat uit intensief beheerd grasland. Het is niet uitgesloten dat hier wordt gebroed door minder kritische weidevogels, zoals Scholekster. In de oevervegetatie van de Falomsterfeart kunnen soorten als Wilde eend, Waterhoen en Meerkoe tot broeden komen. In (de directe omgeving van) het plangebied is opgaande begroeiing aanwezig. Hier kunnen algemeen voorkomende vogels broeden, zoals Merel, Roodborst en Houtduif.

Het agrarisch beheer in het plangebied wordt niet gewijzigd. Dit betekent dat er geen bijkomende effecten zijn te verwachten op broedvogels ten opzichte van de huidige situatie. Er is daarom geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats bijvoorbeeld. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen bij de Wet natuurbescherming.

Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels aangetroffen in en rond het plangebied. Bovendien wordt het agrarisch beheer in het plangebied niet gewijzigd, zodat er geen bijkomende effecten zijn te verwachten op broedvogels ten opzichte van de huidige situatie.

Conclusie vogels

De bestemmingsplanwijziging veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels.

4.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze reden worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in § 4.8 behandeld.

Er zijn volgens de verspreidingsgegevens (Melis 2012) meerdere soorten vleermuizen aanwezig in en rond het plangebied. Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Voor vleermuizen zijn drie elementen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit ervan. Deze zijn: verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. In het plangebied zijn geen bomen en gebouwen aanwezig. Er zijn als gevolg van de bestemmingsplanwijziging daarom geen negatieve effecten te verwachten op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied en de directe omgeving ervan kunnen deel uitmaken van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. De oever van de Falomsterfeart kan tevens onderdeel vormen van vliegroutes van vleermuizen. Het agrarisch beheer in het plangebied wordt niet gewijzigd. Dit betekent dat vliegroutes en foerageergebied behouden blijven. Ook is er geen sprake van lichtverstoreng. Daarom zijn er als gevolg van de bestemmingsplanwijziging geen negatieve effecten te verwachten op het foerageergebied en eventuele vliegroutes van vleermuizen.

Conclusie

De beoogde bestemmingsplanwijziging veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen.

4.8 Overige zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen)

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (vrijgesteld)

Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het leefgebied van enkele algemene zoogdiersoorten die vallen onder artikel 3.10 Wnb. Het gaat hierbij vooral om enkele (spits)muizensoorten, Egel en Mol. Deze soorten zijn vrijgesteld door Provinciale Staten van een aantal bepalingen bij o.a. ruimtelijke ingrepen. Omdat er geen wijzigingen plaatsvinden in de aard van het agrarisch gebruik worden er geen negatieve effecten verwacht op voornoemde zoogdiersoorten.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (niet vrijgesteld)

In het nabijgelegen natuurgebied Houtwiel komt de Waterspitsmuis voor (NDFF). De Waterspitsmuis leeft langs waterlopen met helder water en een rijk begroeide oever. Ook het achterland moet in zekere mate zijn verruigd. De oevers van de sloten en de Falomsterfeart ter hoogte van het plangebied zijn schaars begroeid. Ook ontbreekt een goed ontwikkelde vegetatie in het achterland. Het plangebied is daarom nauwelijks geschikt voor de Waterspitsmuis en de soort wordt hier daarom niet verwacht. Er zijn als gevolg van de bestemmingsplanwijziging daarom geen negatieve effecten te verwachten op de Waterspitsmuis.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5

In de omgeving van het plangebied wordt regelmatig de Otter waargenomen. De soort foerageert langs de oevers van de Falomsterfeart (NDFF) en kan dus ook ter hoogte van het plangebied worden aangetroffen. Het huidige agrarisch gebruik in het plangebied wordt in ongewijzigde vorm voortgezet. Hierbij wordt er geen foerageergebied van de Otter aangetast. Daarom zijn er geen negatieve effecten op de Otter te verwachten.

Conclusie

Om bovenstaande redenen veroorzaakt de bestemmingsplanwijziging geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van overige zoogdiersoorten.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kan voor het plangebied onderstaande conclusie ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming, Natuurnetwerk Nederland en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

- De beoogde bestemmingsplanwijziging veroorzaakt geen knelpunt met de ecologische wet- en regelgeving.

Literatuur

- Delft, J.J.C.W. van, J. Kranenbarg, A. de Bruin & P. Frigge 2016. Waarnemingenoverzicht 2015. Bijlage bij RAVON 63, jaargang 18 nummer 4. RAVON, Nijmegen.
- Melis, J. 2012. Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Januari 2012. Zoogdieratlas.nl Friesland